

Od Redakcji

Editor's Note

Oddajemy do Państwa rąk już 33 numer czasopisma „Niepełnosprawność”. Zebrane w tomie artykuły odnoszą się do rozwiązań edukacyjnych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością. Wiele z nich łączy myślowo wyzwanie, jakie rodzi „otwarcie systemu oświaty” na wszystkich uczniów, niezależnie od stopnia ich sprawności. Przedstawione różne punkty widzenia na problemy związane ze wspólną edukacją będą zaciekawieniem oraz przekonaniem, że łączymy się z pogłębioną myślą wrażliwych na potrzeby ludzi i świata naukowców.

Tom otwiera artykuł, w którym w nawiązaniu do paradygmatów współczesnej dydaktyki poddany został ocenie rozwój dydaktyki specjalnej (Amadeusz Krause). Analiza została ukierunkowana zwłaszcza na nurt dydaktyki obiektywistycznej. Autor w oparciu o podręczniki z zakresu dydaktyki specjalnej wskazuje na niedostateczny rozwój tego obszaru. Sygnalizuje jednocześnie ryzyko zwiększenia zjawisk niepożądanych. Jednym z tych zjawisk jest negatywnie rozumiana normalizacja.

Przestrzeń dociekań w polu „inkluzja” otwierają analizy ukierunkowane na zasady kształcenia w aspekcie organizacyjnym (Zenon Gajdzica). Punktem wyjścia opracowania jest założenie, że przyjęcie lub odrzucenie istnienia określonych zasad organizacyjnych oraz nadanie im sprecyzowanej rangi, jest jednym z istotnych czynników różnicujących fundamenty inkluzji edukacyjnej. Główną tezę, stanowiącą oś dyskusji, jest założenie, że konstruowanie niepozorowanej edukacji inkluzyjnej nie może opierać się wyłącznie na zmianie postrzegania niepełnosprawności (przejściu od modelu indywidualnego do społecznego). Powinno ono konstituować się również na przemianach szerszego kontekstu związanego z paradygmatycznymi przeobrażeniami założeń dydaktyki. W zbiorze tekstów w szerokim polu „inkluzja” odnajdujemy też przegląd badań zagranicznych i polskich dotyczących postaw rodziców dzieci niepełnosprawnych wobec edukacji włączającej (Anna Zamkowska). Wyniki badań międzynarodowych i polskich wskazują, że rodzice wymieniają zarówno wynikające z niej korzyści, głównie

o charakterze społecznym, jak i wskazują na liczne braki w zakresie wsparcia edukacyjnego, dotyczące dostępności wsparcia edukacyjnego i możliwości zindywidualizowania procesu edukacji ich dzieci. Interesującym polem analiz jest też możliwość wspierania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole ogólnodostępnej (Monika Gołubiew-Konieczna). Autorka ze znanstwem opisuje rozwiązania wynikające z przepisów prawa oświatowego oraz praktyczne ich zastosowania. Kolejnee zajmujące analizy koncentrują się na nierozwiązanych problemach ogólnodostępnej edukacji utrudniających proces inkluzji osób z niepełnosprawnością (Zdzisława Janiszewska-Nieścioruk). Rozważania ogniskują się na braku działań na rzecz budowania kapitału społecznego w szkole, jako niezbędnej bazy do praktykowania w niej opartej na zaufaniu i szacunku współpracy oraz na problemie ubóstwa, które zbyt często jest powodem wykluczania i marginalizowania uczniów nim dotkniętych przez pełnosprawnych rówieśników i szkolny personel. W tekście został podjęty także problem nudy w szkole i jej destrukcyjnego wpływu na uczniów i proces ich włączania. Problematykę „inkluzji” dopełnia artykuł, którego celem jest identyfikacja uwarunkowań edukacyjnych kształtujących założenia i praktyki pedagogiczne obecne w kształceniu integracyjnym oraz edukacji inkluzywnej (Jolanta Rzeźnicka-Krupa). Rozważania autorki skupiają się na pytaniu: czy kształcenie uczniów ze „specjalnymi potrzebami edukacyjnymi” i z niepełnosprawnością wspiera ich rozwój i wyrównuje szanse edukacyjne, czy też raczej reprodukuje nierówności i wzmacnia procesy samowykluczania się podmiotów?

Tematyka artykułów nie zamyka się w polu „inkluzji”. Analizy dotyczą szeroko zadania kształcenia różnych grup uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z różnymi rodzajami niepełnosprawności. W tym szerokim polu uwagę objęto działania podejmowane przez nauczycieli szkół przyszpitalnych wobec ucznia przebywającego w szkole przyszpitalnej (Małgorzata Moszyńska, Beata Antoszevska). Badania zrealizowane przez autorki wskazują, iż nauczyciele szkół przyszpitalnych koncentrują się przede wszystkim na realizacji zadań związanych z edukacyjną funkcją szkoły. Kolejnym przedmiotem analizy jest zagadnienie znaczenia empatii dla zawodowego funkcjonowania pedagoga specjalnego i zapewnienia wysoce humanistycznego wymiaru współpracy pedagoga specjalny – uczeń (Katarzyna Plutecka). Interesującym dopełnieniem tych kwestii są rozważania w polu spersonalizowanej edukacji (Joanna Skibska). Przedstawione wyniki badań prowadzonych wśród nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej pozwalają rozpoznać spojrzenie nauczycieli na wymiary edukacji spersonalizowanej oraz przejawiane wobec tych wymiarów postawy. Interesującym polem w kontekście humanizacji relacji jest zagadnienie intymności w komunikacji alternatywnej (Marzenna Zaorska). Autorka interesująco rozważa kwestie przyzwolenia na intymność, zasad i warunków regulujących przekracza-

nie lub nieprzekraczanie granic intymności. Przestrzeń analiz odnosi się również do pola trudności i niepowodzeń w nauce (Ewa Domagała-Zyśk, Agnieszka Amilkiewicz-Marek) oraz problematyki głuchoślepoty (Tomasz Kasprzak). W zakresie pierwszego pola autorki prezentują wyniki badań kompetencji społeczno-emocjonalnych wykonanych z wykorzystaniem narzędzi TROS-KA w grupie uczniów z niepowodzeniem szkolnym w średnim wieku szkolnym. Wyniki wskazują na poważne trudności uczniów w sferze funkcjonowania społeczno-emocjonalnego i wskazują na konieczność podjęcia intensywnych działań postdiagnostycznych w celu wzmocnienia rezyliencji uczniów. W polu problematyki głuchoślepoty autor analizuje przemiany dokonujące się w teorii i praktyce pracy z osobami głuchoniewidomymi w Polsce i Republice Czeskiej. Rozważa między innymi kwestie poszerzenia zainteresowań surdoflopedagogiki, zmiany w możliwości edukacji, opieki, terapii i wsparcia osób głuchoniewidomych, zmiany w prowadzeniu badań dotyczących głuchoniewidomych. W bieżącym numerze podjęta została także refleksja nad istotą i złożonością zjawiska pomocy (Katarzyna Parys). Ukazano syntagmatyczny charakter pomocy i poddano analizie jej zasadnicze komponenty. Pozwala to wyrazić sprzeciw wobec traktowania osób z niepełnosprawnością wyłącznie w kategorii biorców działań pomocowych i zwrócić uwagę na potrzebę i możliwość skutecznego wypełniania roli dawców pomocy. Do dyskusji o edukacji włączyli się nie tylko przedstawiciele środowiska akademickiego. Polem studenckich analiz stał się w tym tomie uczeń z mutyzmem wybiórczym (Aleksandra Bawolska).

Pragniemy podziękować wszystkim autorom, którzy postanowili podzielić się swoimi rozważaniami na łamach naszego czasopisma. Pogłębione rozpoznania, interesujące analizy literatury krajowej i zagranicznej, ciekawe doniesienia badawcze z pewnością wzbudzą zainteresowanie czytelnicze i stanowiąc będą impulsem dla naszego myślenia. Wyrażamy nadzieję, że numer 33 „Niepełnosprawności”, który oddajemy do rąk Państwa, spotka się z pozytywnymi ocenami. Zapraszamy oczywiście do dzielenia się naukowymi dokonaniem w kolejnych numerach czasopisma.

dr hab. Sławomira Sadowska, prof. UG
redaktor tomu